

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Homilia XX. Habita ad populum in basilica beatæ Mariæ Virginis, die
sancto Paschæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74915)

S. GREGORII

PAPÆ,

XL. HOMILIARVM

LIBER SECVNDVS.

LECTIO sancti Evangelij secundum Matthæum.

Cap. 16.

IN illo tempore: Maria Magdalene, & Maria Iacobi, & Salome emerunt aromata, ut venientes ungerent Iesum. Et valde mane una sabbatorum veniunt ad monumentum, orto jam sole. Et dicebant ad invicem: Quis revolvat nobis lapidem ab ostio monumenti? Et respicientes, viderunt revolutum lapidem. Erat quippe magnus valde. Et introeuntes in monumentum, viderunt juvenem sedentem in dextris, coopertum stola candida, & obstupuerunt. Qui dixit illis: Nolite expavescere. Iesum quaeritis Nazarenum crucifixum: surrexit, non est hic. Ecce locus ubi posuerunt eum. Sed ite, dicite discipulis eius, & Petro, quia praecedet vos in Galilaam. Ibi eum videbitis, sicut dixit vobis.

HOMILIA XXI.

Habita ad populum in basilica beatae Mariae Virginis, die sancto Pasche.

MULTIS vobis lectionibus, fratres charissimi, per dictatum loqui consuevi: sed quia lassescere stomacho, ea quae * dictaveram, legere ipse non possum, quosdam vestrum minus libenter audientes intueor. Unde nunc à memetipso exigere contra morem volo, ut inter sacra Missarum solemniam, lectionem sancti Evangelij non dictando, sed colloquendo edisseram. Sicque excipiat ut loquimur: quia collocutionis vox corda torpentia plus quam sermo lectionis excitat, & quasi quadam manu sollicitudinis ut evigilent pulsat. Et quidem ad hoc opus me sufficere posse non video: sed tamen vires quas imperitia denegat, charitas ministrat. Scio namque qui dixit: *Aperi os tuum, & ego adimplebo illud.* Bonum ergo opus nobis in voluntate sit: nam ex divino adiutorio erit in perfectione. Dat loquendi ausum etiam resurrectionis Dominicae tanta solemnitas: quia & indignum valde est, ut eo die laudes debitas taceat lingua carnis, quo videlicet die caro resurrexit auctoris.

Audistis, fratres charissimi, quod sanctae mulieres quae Dominum fuerant secutae, cum aromatibus ad monumentum venerunt, & ei quem viventem dilexerant, etiam mortuo, studio humanitatis ob-

sequuntur. Sed res gesta, aliquid in sancta Ecclesia signat gerendum. Sic quippe necesse est ut audiamus quae facta sunt, quatenus cogitemus etiam quae nobis sint ex eorum imitatione facienda. Et nos ergo in eum qui est mortuus credentes, si odore virtutum referti, cum opinione bonorum operum Dominum quaerimus, ad monumentum profecto illius cum aromatibus venimus. Illae autem mulieres Angelos vident, quae cum aromatibus venerunt: quia videlicet illae mentes supernos cives aspiciunt, quae cum virtutum odoribus ad Dominum per sancta desideria proficiscuntur. Notandum vero nobis est quid nam sit quod in dextris sedere Angelus cernitur. Quid namque per sinistram, nisi vita praesens; quid vero per dextram, nisi perpetua vita designatur? Unde in Cantico Cantico scriptum est: *Lava Cant. 2. 6* *eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me.* Quia ergo Redemptor noster jam praesentis vitae corruptionem transierat, recte Angelus qui nunciare perennem ejus vitam venerat, in dextera sedebat. Qui stola candida coopertus apparuit; quia festivitatis nostrae gaudia nunciavit. Candor etenim vestis, splendorem nostrae denunciat solemnitatis. Nostrae dicamus, an suae? Sed ut fateamur verius, & suae dicamus & nostrae. Illa quippe Redemptoris nostri resurrectio & nostra festivitas fuit, qui nos ad immortalitatem reduxit; & Angelorum festivitas extitit, quia nos revocando ad caelestia, eorum numerum implevit. In sua ergo ac nostra festivitate Angelus in albis vestibus apparuit: quia dum nos per resurrectionem Dominicam ad superna reducimur, caelestis patrie damna reparantur. Sed quid advenientes feminas affatur, audiamus: [*Nolite expavescere.*] Ac si aperte dicat: *Paveant illi qui non*

V V u u iij

* et. dictaveram.

psal. 80. b

amant adventum supernorum civium: pertimescant qui carnalibus desideris preffi; ad eorum se societatem pertingere posse desperant. Vos autem cur pertimescitis, quæ vestros concives videtis? Unde & Mattheus Angelum apparuisse describens, ait: *Erat aspectus ejus sicut fulgur, & vestimenta ejus sicut nix.* In fulgure etenim terror timoris est, in nive autem blandimentum candoris. Quia verò omnipotens Deus & terribilis peccatoribus, & blandus est justis: rectè testis resurrectionis ejus Angelus & in fulgure vultus, & in candore habitus demonstratur: ut de ipsa sua specie & terreret reprobos, & mulceret pios. Unde rectè quoque populum per deserta gradientem, columna ignis in nocte, & columna nubis præbat in die. In igne enim terror est, in nube autem visionis lene blandimentum: dies verò vita justis, & nox accipitur vita peccatoris. Unde & conversis peccatoribus Paulus dicit: *Fuissis aliquando tenebra, nunc autem lux in Domino.* In die ergo per nubem columna monstrata est, & in nocte per ignem: quia omnipotens Deus & blandus justis, & terribilis apparebit injustis. Istos in judicio veniens per lenitatis mansuetudinem demulcet, illos verò per justitiæ distributionem terret. Sed jam quid Angelus subjungat, audiamus: [*Jesum quæritis Nazarenum.*] Jesu Latino eloquio salutaris, id est, salvator interpretatur. At verò multi tunc Jesu dici poterant, non tamen substantialiter, sed nuncupativè. Ideo & locus subjungitur, ut de quo Jesu dictum sit manifestetur: [*Nazarenum.*] Et causam protinus subdidit: [*Crucifixum.*] Atque addidit: [*Surrexit, non est hic.*] Non est hic, dicitur, per præsentiam majestatis. [*Sed ite, dicite discipulis ejus, & Petro, quia præcedet vos in Galileam.*] Quærendum nobis est cur nominatis discipulis, Petrus designatur ex nomine. Sed si hunc Angelus nominatim non exprimeret, qui magistrum negaverat, venire inter discipulos non auderet. Vocatur ergo ex nomine, ne desperaret ex negatione. Qua in re considerandum nobis est, cur omnipotens Deus eum quem cunctæ Ecclesiæ præferre disposuerat, ancillæ vocem pertimescere, & seipsum negare permisit. Quod nimirum magnæ actum esse pietatis dispensatione cognoscimus: ut is qui futurus erat pastor Ecclesiæ, in sua culpa disceret qualiter aliis misereri debuisset. Prius itaque eum ostendit sibi, & tunc præposuit ceteris, ut ex sua infirmitate cognosceret, quàm misericorditer aliena infirma toleraret. Bene autem de Redemptore nostro dicitur: [*Præcedet vos in Galileam, ibi eum videbitis, sicut dixit vobis.*] Galilæa namque transmigratio facta interpretatur. Jam quippe Redemptor noster à passione ad resurrectionem, à morte ad vitam, à pœna ad gloriam, à corruptione ad incorruptionem transmigraverat. Et prius post resurrectionem in Galilæa à discipulis videtur: quia resurrectionis ejus gloriam post læti videbimus, si modò à vitis ad virtutum celsitudinem transmigravimus. Qui ergo in sepulcro nunciatur, in transmigrations ostenditur: quia is qui in mortificatione carnis agnoscitur, in transmigrations mentis videtur. Hæc, fratres charissimi, pro tanta diei solemnitate, de lectionis Evangelicæ expositione transcurramus; sed libet, ut de hac eadem solemnitate aliquid subtilius loquamur. Duæ etenim vitæ erant, quarum unam novimus, alteram nesciebamus. Una quippe mortalis est, altera immortalis: una corruptionis, altera incorruptionis: una mortis, altera resurrectionis. Sed venit mediator Dei & hominum homo Christus Jesus, suscepit unam, & ostendit alteram. Unam pertulit moriendo, & ostendit alteram resurgendo. Si ergo nobis mortalem vitam scientibus, resurrectionem promitteret carnis, & tamen hanc visibilibus non exhiberet, quis ejus promissionibus crederet? Factus itaque homo apparuit in carne, mori dignatus est

A ex voluntate, resurrexit ex potestate, & ostendit exemplo quod nobis promissit in præmio. Sed fortasse aliquis dicat: Jure ille surrexit, qui cum Deo esset, teneri à morte non potuit. Ad instruendam ergo ignorantiam nostram, ad roborandam infirmitatem nostram, suæ resurrectionis exemplum nobis sufficere noluit. Solus in illo tempore mortuus est, & tamen solus minimè resurrexit. Nam scriptum est: *Multa corpora sanctorum qui dormierant, surrexerunt.* Ablata ergo sunt omnia argumenta perfidiæ. Ne quis enim dicat: Sperare de se non debet homo quod in carne sua exhibuit Deus homo: ecce cum Deo homines resurrexisse cognoscimus, & quos puros homines fuisse non dubitamus. Si ergo membra nostri Redemptoris sumus, præsumamus in nobis quod gestum constat in capite. Si multum nos abjicimus, sperare in nobis debemus nos membra ultima, quod de membris ejus superioribus audivimus. Ecce verò ad memoriam redit quod crucifixo Dei filio Judæi insultantes dicebant: *Si rex Israel est, descendat de cruce, & credimus ei.* Qui si de cruce tunc descenderet, nimirum insultantibus cedens, virtutem nobis patientiæ non demonstraret. Sed expectavit paululum, toleravit opprobria, irrisiones sustinuit, servavit patientiam, distulit admirationem: & qui de cruce descendere noluit, de sepulcro surrexit. Plus igitur fuit de sepulcro surgere, quàm de cruce descendere. Plus fuit mortem resurgendo destruire, quàm vitam descendendo servare. Sed cum Judæi hunc ad insultationes suas de cruce descendere minimè cernerent, cum morientem viderent, eum se vicisse crediderunt, nomen illius se quasi extinxisse gavisus sunt. Sed ecce de morte nomen ejus per mundum crevit, ex qua hoc infidelis turba extinxisse se credidit: & quem gaudebat occisum, dolet mortuum; quia hunc ad suam gloriam cognoscit pervenisse per pœnam. Quod bene in libro Judicum Samson illius facta significat: qui cum Gazam civitatem Philistinorum fuisset ingressus, Philisthæi ingressum ejus protinus cognoscentes, civitatem repente obsidionibus circumdederunt, custodes deputaverunt, & Samson fortissimum se jam comprehendisse gavisus sunt. Sed quid Samson fecit agnovimus. Media nocte portas civitatis abstulit, & montis verticem ascendit. Quem, fratres charissimi, hoc in facto, quem nisi Redemptorem nostrum Samson ille significat? Quid Gaza civitas, nisi infernum designat? Quid per Philisthæos, nisi Judæorum perfidia demonstratur? Qui cum mortuum Dominum viderent, ejusque corpus in sepulcro jam positum, custodes illico deputaverunt, & eum qui auctor vitæ clauerat, in inferni claustris retentum, quasi Samsonem in Gaza seprehendisse lætati sunt. Samson verò media nocte non solum exiit, sed etiam portas tulit: quia videlicet Redemptor noster ante lucem resurgens, non solum liber de inferno exiit, sed & ipsa etiam inferni claustra destruxit. Portas talit, & montis verticem subiit: quia resurgendo claustra inferni abstulit, & ascendendo cælorum regna penetravit. Hanc ergo resurrectionis ejus gloriam, fratres charissimi, quæ & prius demonstrabatur ex signo, & post paruit ex facto, tota mente diligamus, pro ejus amore moriamur. Ecce in resurrectione auctoris nostri ministris ejus Angelos concives nostros agnovimus. Ad horum ergo civium illam frequentem solemnitatem festinemus. His, cum necdum visione possumus, desiderio & mente jungamur. Transmigremus à vitis ad virtutes, ut in Galilæa Redemptorem nostrum videre mereamur. Adjuvet omnipotens Deus ad vitam desiderium nostrum, qui pro nobis in mortem dedit unicum filium suum, Dominum nostrum Jesum Christum, qui cum eo vivit & regnat Deus in unitate Spiritus sancti, per omnia sæcula sæculorum, Amen.

GREGORII
M.
TOM. I.

Dist. 50. c.
Considerandum.

Hieron. in
Matt. c. 28.

Lectio sancti Evangelij secundum Joannem.

Cap. 20:

IN illo tempore: *Vna sabbati Maria Magdalene venit manè, cum adhuc tenebræ essent, ad monumentum, & vidit lapidem sublatum à monumento. Cucurrit ergo & venit ad Simonem Petrum, & ad alium discipulum quem diligebat Iesus, & dixit eis: Tulerunt Dominum de monumento, & nescimus ubi posuerunt eum. Exiit ergo Petrus & ille alius discipulus, & venerunt ad monumentum. Currebant autem duo simul: & ille alius discipulus præcucurrit citius Petro, & venit primus ad monumentum. Et cum se inclinasset, vidit linteamina posita: non tamen introiit. Venit ergo Simon Petrus sequens eum, & introiit in monumentum. Et vidit linteamina posita, & sudarium quod fuerat super caput ejus, non cum linteaminibus positum, sed separatim involutum in unum locum. Tunc ergo introiit & ille discipulus qui venerat prior ad monumentum, & vidit, & credidit. Nondum enim sciebant scripturas: quia oporteret eum à mortuis resurgere.*

HOMILIA XXII.

* *al. Salvatoris*

Habita ad populum in basilica beati Ioannis, quæ appellatur Constantiniana, Sabbato post Pascha.

FRACTUS longâ molestiâ stomachus, diu me charitati vestræ de lectione Evangelicæ expositione loqui prohibuit. Vox namque ipsa à clamoris virtute succumbit: & quia à multis audiri non valeo, loqui, fateor, inter multos erubescio. Sed hanc in me verecundiam & ipse reprehendo. Quid enim? Nunquid si multis prodesse nequeo, nec paucis curabo? Et si ex messe portare manipulos multos non possum, nunquidnam debeo ad arcam vacuus redire? Quamvis enim quantos debeo ferre non valeo, certè vel paucos, certè vel duos, certè vel unum feram. Habet namque ipsa infirmitatis intentio mercedis suæ certitudinem: quia supernus arbiter nocet, etsi pondus considerat in retributione, tamen vires pensat in pondere.

Lectio sancti Evangelij, quam modò, fratres, audistis, valde in superficie historica est aperta, sed ejus nobis sunt mysteria sub brevitate requirenda. [*Maria Magdalene cum adhuc tenebræ essent, venit ad monumentum.*] Juxta historiam notatur hora: juxta intellectum verò mysticum requirentis signatur intelligentia. Maria etenim auctorem omnium, quem carne viderat mortuum, quærebat in monumento: & quia hunc minimè invenit, furatum credidit. Adhuc ergo erant tenebræ quum venit ad monumentum. Cucurrit citius, discipulisque nunciavit. Sed illi præ ceteris cucurrerunt, qui præ ceteris amaverunt, videlicet Petrus & Joannes. [*Currebant autem duo simul, sed Joannes præcucurrit citius Petro, & venit prior ad monumentum, & ingredi non præsumpsit.*] Venit verò posterior Petrus, & intravit. Quid fratres, quid cursus iste significat? Nunquid hæc tam subtilis Evangelicæ descriptio à mysteriis vacare credenda est? Minimè. Neque enim se Joannes & præille & non intrasse diceret,

A si in ipsa sua trepidatione mysterium defuisse credidisset. Quid ergo per Joannem nisi synagoga; quid per Petrum nisi Ecclesia designatur? Nec mirum esse videatur quòd per juniorem synagoga, per seniore verò Ecclesia signari perhibetur: quia etsi ad Dei cultum prior est synagoga quàm Ecclesia Gentium, ad usum tamen sæculi prior est multitudo Gentium, quàm synagoga, Paulo attestante, qui ait: *Quia non prius quod spiritale est, sed quod animale.* Per seniore ergo Petrum significatur ecclesia Gentium: per juniorem verò Joannem synagoga Judæorum. Cucurrerunt ambo simul: quia ab ortus sui tempore usque ad occasum, pari & communi via, etsi non pari & communi sensu, Gentilitas cum synagoga cucurrit. Venit synagoga prior ad monumentum, sed minimè intravit: quia legis quidem mandata percepit, prophetias de incarnatione ac passione Dominica audivit, sed credere in mortuum noluit. Vidit enim Joannes posita linteamina, non tamen introiit: quia videlicet synagoga & scripturæ sacræ sacramenta cognovit, & tamen ad fidem passionis Dominicæ credendo intrare distulit. Quem diu longèque prophetavit, præsentem vidit, & recipere renuit: hominem esse desepxit, Deum carne mortalem factum credere noluit. Quid ergo est, nisi quia & citius cucurrit, & tamen ante monumentum vacua stetit: [*Venit autem Simon Petrus sequens eum, & introiit in monumentum.*] quia secuta posterior ecclesia Gentium, mediatorem Dei & hominum hominem Jesum Christum & cognovit carne mortuum, & viventem credidit Deum.

C [*Vidit linteamina posita, & sudarium quod fuerat super caput ejus, non cum linteaminibus positum, sed separatim involutum in unum locum.*] Quid esse, fratres, credimus, quòd sudarium capitis Domini cum linteaminibus non invenitur in monumento, nisi quia Paulo attestante, caput Christi Deus, & divinitatis incomprehensibilia sacramenta ab infirmitatis nostræ cognitione disjuncta sunt, ejusque potentia creaturæ transcendit naturam? Et norandum quòd non solum separatim, sed & involutum inveniri dicitur. Linteum quippe quod involuitur, ejus nec initium nec finis aspicitur. Rectè ergo sudarium capitis involutum inventum est: quia celsitudo divinitatis nec cæpit esse, nec desinit: nec per initium nascitur, nec termino coangustatur. Bene autem additur: [*In unum locum;*] quia in scissura mentium Deus non est. Deus quippe in unitate est, & illi ejus habere gratiam merentur, qui se ab invicem per sectarum scandala non dividunt. Sed quia solet per sudarium, laborantium sudor detergi, potest etiam sudarii nomine exprimi labor Dei: qui in se quidem semper quietus atque incommutabilis permanet, sed tamen laborare se denunciat, cum duras hominum pravitates portat. Unde & per Prophetam dicit: *Laboravi sustinens.* Deus autem apparuit in carne, laboravit ex nostra infirmitate.

E Quem laborem passionis ejus dum increduli viderunt, eum venerari noluerunt. Quem enim viderant carne mortalem, indignati sunt credere immortalem esse divinitate. Unde etiam Hieremias ait: *Reddes eis vicem Domine: juxta opera manuum suarum: dabis eis scutum cordis laborem tuum.* Ne enim prædicationis spicula eorum corda penetrarent, dum passionis ejus laborem indignati sunt, quasi eundem laborem illius pro scuto tenuerunt, ut eò ad se transire ejus verba non permitterent, quò cum laborare usque ad mortem viderunt. Quid autem nos nisi nostri capitis, id est, Dei membra sumus? Per linteamina itaque corporis, laborum ligamenta signantur, quæ nunc electos omnes, id est, ejus membra confringunt. Sudarium ergo quod super caput ejus fuerat, scorsum invenitur: quia ipsa Redemptoris nostri passio longè à nostra passione disjuncta est: quoniam ipse sine culpa pertulit, quod

1. Cor. 15.

* recipere
desi in quibus
MS.

1 Cor. 11.

Hier. 6. b

Tbren. 3. g

* al. viderent